

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Nagy tisztelettel és szeretettel köszöntöm Önöket és egyben megköszönöm, hogy jelenlétükkel emelik a hagyományos megemlékezésünk hangulatát.

Ha áttekintjük hazánk történelmét, meg kell állapítanunk, hogy múltunkban egyes őszi hónapok nagyon tragikusan alakultak, ezen események többsége áldozattal járt, mivel hőseink vérüket adták. Amint tudjuk legtöbbször nem az igazság-, nem a nemzetünk győzedelmeskedett!

Ennek ellenére hittel és erővel tölti el lelkünket, hogy ezek a sorsfordító események, a nemzetté kovácsolódásunk, a magyarság tudatunk kialakulásának védőbástyái, emblematikus napjai, amire emlékezni kell és emlékezni szükséges!

Évtizedek, évszázadok alatt sok mindent elvettek tőlünk, de azt, hogy a magyar – az magyar, a nemzet – az nemzet, a haza pedig haza, nem tudták elvenni! Ezért vagyunk itt!

Mire is emlékezünk ezen a helyen, ezen a napon?!

1956. október 28-a, vasárnap volt!

Baranya megyei gyárok, üzemek, hivatalok munkásai gyűltek itt össze a háttammögötti épületben. Saját maguk, családtagjaik életének

jobbá formálása reményében megalakították a Baranya Megyei Munkásság Nemzeti Tanácsát.

Egyesek megkérdezik, miért volt szükség a munkáshatalomnak titulált államgépezet oltalma alatt még egy, a munkás érdekeket védő szervezet megalakítására?!

A válasz rövid és egyszerű!

Ezen elődeink másként, de komolyan gondolták a munkás öngazgatást, a munkáshatalmat!

Gyakran kapunk olyan kérdéseket is, hogy mi volt az oka annak, hogy szinte az egész ország egyszerre kiáltotta: **Elég volt!**

Erre a kérdésre, hogy egy egész társadalomnak miből lett egyszerre elege, már kicsit bővebb és részletesebb a válasz szükséges!

Az embereknek elégük, lett:

- A nép nevében, de nem a nép érdekében intézkedésekből!
- a népnyzó proletár diktatúrájából,
- az ÁVH korlátlan hatalmából,
- az esztelen gazdaságirányításból,
- és elégük lett az alacsony életszínvonalért felelős, hazug kommunista vezetésből.

A fokozódó elégedetlenség és az elfojtott düh nyomán, 1956 őszére szinte mindenki valamilyen vihart sejtett!

De senki nem gondolta arra, hogy ez a kis nemzet szembe száll a világ legnagyobb elnyomó gépezetével.

Senki nem számított arra, hogy teljesen váratlanul, szinte órák alatt, földrengés szerűen romba dől egy mindenhatónak és legyőzhetetlennek hitt kommunista erőszakszervezet.

Akarva – akaratlanul, a forradalom kirobbanása a kommunista modell csődjének szimbóluma lesz és megjelenik egy új, alulról szerveződő munkás csoportosulás, a Munkástanácsok.

Az '56 Munkástanácsok szándékait, követeléseit az alábbiak szerint foglalhatjuk össze. Akarták:

- az ország függetlenségét,
- a parlamentáris demokráciát,
- a többpártrendszert,
- a szabad választásokat,
- a szólás- és gyülekezési szabadságot,
- független, szabad szakszervezeteket
- „munkahely legyen a munkásoké” jegyében a független munkás öngazgatást.

Sokan nem tudják, 1956. október 31-én, amikor Budapesten a Munkás Parlament ülésezett Moszkvában is üléseztek.

Akkor sokan gondolni sem mertek rá, hogy az október 23-án kirobbant, és 28-án

győzedelmeskedni látszó magyar forradalom és szabadságharc sorsa megpecsételődött. Megpecsételődött, mivel a magyar helyzet megoldására a szovjet pártvezetés a fegyveres beavatkozást választotta.

Ami sajnós 1956. november 04-én bekövetkezett!

A Munkástanácsok máig elévülhetetlen történelmi szerepe valójában ekkor kezdődött.

Akkor, amikor a magyar utcákon megjelentek a szovjet tankok, de a munkahelyeken még nem garázdálkodtak a pufajkások.

A Munkástanácsok tagjai a munkahelyeikről igyekeztek befolyásolni a régi rend visszaállítását és az embertelen megtorlásokat.

Ezt az időszakot nevezzük mi, Második Fegyvertelen Forradalomnak.

Hiába hozták intézkedéseiket, Kádár és pribékei az országot nem Ők irányították! A mindennapi élet alakítása – *igaz rövid időre* – egy olyan intézmény kezébe került, amely pár hetes múltra tekinthetett vissza, de valós, össznépi politikai erővé nőtte ki magát.

Ezt érzékelve és valamiféle megegyezési szándék alapján a Kádár-kormány november 22-én rendeletben törvényesítette a Munkástanácsok működését.

Ezen felhatalmazás alapján másnap megalakult a Nagybudapesti Központi Munkástanács.

A rendszeresen ülésező egyszerűen csak Központi Munkástanácsnak hívott szervezetnek december 8-án volt az utolsó, egyben a legdrámaibb ülése, amin nagyon fontos döntéseket hoztak.

Az ülésezés alatt kaptát a megrázó hírt, hogy Salgótarjánban az ártatlanul letartóztatott két Munkástanács vezető kiszabadításáért tüntető tömegbe lövetett a magát mindenhatónak hitt „szolnokiak bandája”!

Ez a sortűz 131 ember életét oltotta ki, és több mint 150 sebesült került a kórházba. Ezért december 11-12-re kétnapos országos sztrájkot hirdettek.

Válaszul, másnap, december 9-én Kádárék határozatban visszavonták a Munkástanácsok munkahelyek irányításáról szóló felhatalmazást!

A fenyegetés ellenére a sztrájkot sikeresen végrehajtották.

A sztrájk alatt a Munkástanácsok két emblemikus vezetőjét, Rácz Sándort és Bali Sándort tárgyalása hívták a parlamentbe, ahol aljas módon letartóztatták őket.

A tüntető tömegekbe vezényelt sortűzek világossá tették, hogy semmivé foszlott a Kádár-kormány és a társadalom közti ellentét tárgyalásos úton történő rendezése, mivel fokozatosan igyekeztek eltiporni a Munkástanácsokat.

Tombolt a féktelen terror!

A megtorlásokat a forradalmat leverő szovjetek kezdték meg, a novemberi harcok idején 7250 főt vettek őrizetbe, közülük 860 főt hurcoltak a Szovjetunióba.

Decemberétől futószalagon sorra születtek a halálos ítéletek, zsúfolásig megteltek a börtönök.

Nem lehet és nem szabad megfeledkezni a magyar történelemben példátlan méretű, gyalázatos kivégzéssorozatáról, ami zömében 1957 és 1961 között zajlott.

A Kádár-korszak kezdetén közel 300 embert juttattak bitófára, többségüket jeltelen sírban földelték el. Nem feledkezhetünk meg arról sem, hogy sok embert „jogon kívül” a pufajkások, karhatalmisták agyonverték, agyonlőttek. Egyes kutatások szerint jelenleg 150 ilyen áldozatot azonosítottak.

Talán itt az ideje, hogy elmondjuk hazánkban 1961-ig a monarchia korabeli Csemegi-kódexre épülő büntető törvénykönyv volt érvényben, aminek értelmében halálbüntetés csak emberölés esetén volt kiszabható!

Ha a szűkebb hazánk eseményeit vizsgáljuk, láthatjuk, hogy a munkásönigazgatás megvalósításának reményében a pécsi - baranyai Munkástanácsok, a szovjet hadsereg inváziója után, szintén békés, fegyvertelen ellenállást folytattak. Főbb bázisuk a bányák és a nagyobb üzemek voltak.

Talán egyedülálló az országunkban, hogy forradalom kitörésének egy hónapos évfordulóján november 23-án, megalakították Baranya Megyei Központi Munkástanácsot. Ez az új „ellenzéki” intézmény bátran újabb, és újabb, az adott hatalmi helyzet módosítását célzó javaslatokkal lépett elő! Meg kell említeni, hogy a hajdani pécsi Sopianá gépgyár Munkástanács még '57. március közepéig vegetált.

De a tomboló proletárdiktatúra tevékenységének eredménye két, hogy '57-ben az összes, pécsi, baranyai Munkástanács vezetőt letartóztatták, ellenük büntető pereket indítottak, legtöbbjüket többévi börtönbüntetéssel sújtották.

Többség nem tudott a szakmájának, végzettségének megfelelő munkakörben elhelyezkedni. Az életútjukat az '56-os stigma egészen a rendszerváltásig elkísérté. Sokukat még az után is, mivel nem szolgáltattak részükre igazságot, nem kaptak elégtételt.

Adódik a kérdés, 63 év után, a ma emberének és főleg a fiataloknak, mit üzen az '56-os Munkástanácsok eszmeisége?

Mielőtt erre megpróbálunk választ adni, el kell, mondanunk:

Újkori történelmünkben, nem volt még egy olyan esemény, amelyről, annyit hazudtak, annyira

eltorzítottak és annyira beszennyeztek, mint az '56-os forradalmat természetesen beleértem a Munkástanácsok szerepvállalását is!

Meggyőződésem, hogy fegyveres ellenállás leverése után, a Munkástanácsok fegyvertelen ellenállását, igazi történetét az arra hivatottak a mai napig, hitelesen nem tárták fel!

Talán nem is akarják?!

A művészi alkotások is elkerülik a munkás öngazgatás bemutatását, valóságos arcát. Talán csak Mészáros Márta nagy hatású, „Napló Gyermekeimnek” című filmjéből kaphatunk némi képet az '56-os Munkástanácsokról.

Egyre jobban erősödik az a véleményem, hogy még sokáig nem is tárják fel a Munkástanácsok '56-os szerepét, mert a „nagypolitika” mindegyik oldala viszolyog a munkás öngazgatás-, a munkavállalói önszerveződések gondolatától is.

Ezt az ellenséges érzést éltük át mi is, a rendszerváltás hajnalán alakult Munkástanácsok tagjai is. Kakukktojásnak tűnt egy olyan, munkavállalói érdekképviseleti szervezet, amelyik nyíltan vállalja a keresztény identitását, elfogadja az egyház társadalmi tanításait.

De térjünk vissza az '56-os munkástanács eszmeiség máig ható és talán soha el nem évülő üzenetéhez.

Mózes II. könyve 13.8. verse úgy kezdődik: **És mond el fiaidnak azon a napon...!**

Nem csak Mózes II. Könyve alapján tesszük évente meghatottan, amikor gyerekeink, unokáink tudtára adjuk, hogy ne felejtsek el:

- '56 legfontosabb üzenete a szabadság, ami azt jelenti, hogy magunk döntünk magunkról, szabadság nélkül most nem emlékezhetnénk itt békében.
- Bátor elődeink tettvégya bebizonyította, hogy nincs olyan monolit elnyomó hatalom, amelyen összefogva, egymást segítve, ne lehetne törést, repedést előidézni.
- Ha magunk, családunk, nemzetünk sorsának jobbítása érdekében kívánunk cselekedni, mindig azt kell szem előtt tartani, ami összeköt bennünket és nem azt, ami elválaszt.
- A történelem bebizonyította, hogy csak magunkra számíthatunk!

Az előző gondolatok által vezérelve, a Pécs Megyei Jogú Város első, szabadon választott Önkormányzata – *aminek volt szerencsém tagja lenni* – 1991. október 23-án az országban elsőként avatott Munkástanács emlékművet.

Azt is el kell mondani, hogy eredetileg egy emléktábla készült volna. Dévényi Sándor, Kossuth és Ybl díjas építész tovább gondolta az eredeti elképzelést, egy emlékművet tervezett.

Aminél évente emlékezünk a munkások '56-os szerepvállalására.

Kérem a megjelenteket, hogy helyezték el a megemlékezés és a hála koszorúit.